

Платформа IV
Фінансовий контролінг у бізнесі

УДК 336.6

Бабяк Н.Д.,

к.е.н., професор кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Іваник Д.Р.,

студент,

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

**Трансфертне ціноутворення та його роль у податковому плануванні
підприємств**

Елементи трансфертного ціноутворення (далі – ТЦ) нерідко є складовою внутрішніх управлінських процесів підприємства (при визначенні КРІ працівників, індексації заробітної плати, оцінці бізнесу тощо). Однак, найбільш дискусійною сьогодні є податкова складова ТЦ.

Метою даної роботи є виявлення загальних трендів та останніх тенденцій податкового ТЦ, а також визначення основних аспектів державного регулювання ТЦ в Україні.

Актуальність податкової складової ТЦ є результатом розробки Плану протидії BEPS, а також активної імплементації Плану протидії BEPS в локальні законодавства. Очікується подальший стрімкий розвиток ТЦ з огляду на появу інформації про «BEPS 2.0». При цьому, «BEPS 2.0» має призвести до істотних змін в бізнес-моделях [1].

Розмивання бази оподаткування та переміщення прибутку (BEPS) транснаціональними корпораціями (далі – ТНК) здійснює вплив на всі країни. Країни, що розвиваються страждають від BEPS непропорційно, оскільки більшою мірою залежать від оподаткування прибутків [2].

Утім, План протидії BEPS виступає ефективним інструментом. Багато країн одна за одною імплементують MLI (Multilateral Convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent BEPS) з метою протидії BEPS за рахунок низькоподаткових юрисдикцій [3]. В 2019 році Україна також приєдналась до ратифікації MLI [4]. При цьому, «офшорні» території також долучаються до MLI, що формує необхідність реструктуризації для багатьох ТНК.

План протидії BEPS – це узгоджений план з 15 кроків, розроблений OECD/G20 та підтриманий понад 130 країнами світу. Методологічні роз'яснення щодо ТЦ представлені в виданнях OECD, а також виданнях ООН, законодавчих нормах конкретних країн. Правила ТЦ були розроблені переважно членами OECD у зв'язку з історичним та економічним досвідом [5]. В Україні питання ТЦ регулюються Податковим кодексом України (далі – ПКУ).

В Україні ризик ТЦ несуть постійні представництва нерезидентів, а також великі підприємства (річний дохід від будь-якої діяльності перевищує 150 мільйонів гривень), що є платниками податку на прибуток підприємств. У випадку здійснення «тридцятивідсоткових» операцій, які регламентуються пп.140.5 ПКУ, платники податків також можуть аргументувати відповідність ТЦ принципу «вितягнутої руки».

Операція визнається контрольованою, якщо одночасно задовольняє:

- 1) умови, наведені в четвертому абзаці пп. 39.2.1.7. (щодо постійних представництв) або одночасно умови другого та третього абзаців (щодо річного доходу платника податків та обсягу операцій);
- 2) будь-який з критеріїв, наведених в пп. 39.2.1.7. ПКУ.

Українські платники податків мають подавати звіт про контрольовані операції до 1 жовтня року, що настає за звітним. Також платники податків повинні складати та зберігати документацію з ТЦ за кожний звітний період.

Настанови OECD містять вказівки щодо застосування принципу «вितягнутої руки», що є міжнародним консенсусом щодо ТЦ [6]. Принцип «вितягнутої руки» означає, що умови контрольованих операцій не повинні відрізнятись від умов,

які застосовуються між непов'язаними особами у співставних неконтрольованих операціях.

Для визначення відповідності контрольованих операцій принципу «витягнутої руки» Настанови ОЕСД та Податковий кодекс України пропонують такий перелік методів: порівняльної неконтрольованої ціни (далі – ПНЦ), ціни перепродажу, «витрати плюс», чистого прибутку, розподілення прибутку. При цьому, для порівняння можуть використовуватись внутрішні та зовнішні неконтрольовані операції.

Метод ПНЦ полягає у порівнянні цін. Даний метод широко застосовується із використанням зовнішніх аналогів до ставок за кредитами, роялті, агентськими та комісійними договорами. Метод ПНЦ не може бути застосованим до товарів у випадку відмінностей в товарах та/або економічних умовах (обсяг операцій, бізнес-стратегія з конкретним контрагентом, договірні умови тощо), тому використовується рідко для операцій з товарами.

Метод ціни перепродажу полягає у порівнянні валової рентабельності від перепродажу товарів (робіт, послуг), придбаних в операції. Даний метод є менш чутливим до відмінностей в фізичних характеристиках предмету операції. Утім, метод ціни перепродажу є чутливим до особливостей бухгалтерського обліку (що унеможлиблює використання зовнішніх аналогів) та залишається чутливим до економічних умов (що унеможлиблює використання внутрішніх аналогів).

Метод «витрати плюс» полягає у порівнянні валової рентабельності собівартості продажу товарів (робіт, послуг) в рамках операції. Даний метод також є чутливим до особливостей бухгалтерського обліку та економічних умов.

Метод чистого прибутку полягає у порівнянні відповідного фінансового показника рентабельності. Невиключний перелік таких показників, а також умови їх застосування, наведено в статті 39 ПКУ. Також авторитетним джерелом інформації є Настанови ОЕСД. Наявність комерційних баз даних дозволяє використовувати зовнішні аналоги для цілей методу чистого прибутку.

Метод розподілення прибутку полягає у розподіленні загального прибутку (або збитку), отриманого за результатами здійснення операції. Даний метод використовується рідко з огляду на відсутність зіставних операцій.

Попри наявність значних об'ємів інформації про теоретичні аспекти ТЦ, інформація про практичні особливості на прикладі окремих підприємств зазвичай є конфіденційною (окрім судових рішень). Така особливість пов'язана в тому числі, але не виключно, із чутливістю інформації (ціни, бізнес-стратегія тощо). Крім того, одним із ризиків, що несе розголошення інформації про ТЦ, є ризик корегування бази оподаткування контрагента в країні його реєстрації.

Отже, питання податкової складової ТЦ є актуальними сьогодні. Очікується подальший розвиток регулювання ТЦ на глобальному рівні та в Україні, що значно вплине на діяльність бізнесу.

Список використаних джерел:

1. KPMG Luxembourg [Електронний ресурс] / Sophie Boulanger // How BEPS 2.0 unified approach will revolutionize business models — 2019 — Режим доступу: <https://blog.kpmg.lu/how-beps-2-0-unified-approach-will-revolutionize-business-models/>
2. OECD [Електронний ресурс] / // Understanding tax avoidance — Режим доступу: <http://www.oecd.org/tax/beps/>
3. ЛІГА.Бизнес [Електронний ресурс] / // Заплатить по полной: почему офшорам осталось жить не больше 2 лет — 2019 — Режим доступу: <https://biz.liga.net/ekonomika/all/cards/zaplatit-po-polnoy-pochemu-ofshoram-ostalos-jit-ne-bolshe-2-let>
4. KPMG Україна [Електронний ресурс] / Александр Бобошко, Алиса Епанчинцева // MLI: что изменится для украинского бизнеса? — 2019 — Режим доступу: <https://home.kpmg/ua/ru/home/media/press-releases/2019/08/mli-cto-izmenitsya-dlya-ukrainskogo-biznesa.html>
5. Організація Об'єднаних Націй / // PRACTICAL MANUAL ON TRANSFER PRICING FOR DEVELOPING COUNTRIES — 2017 — Режим доступу: <https://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2017/04/Manual-TP-2017.pdf>

6. OECD [Електронний ресурс] / // OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations — 2010 — Режим доступу: https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/oecd-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations-2010/the-arm-s-length-principle_tpg-2010-4-en#

УДК 368.01

Байда С.А.,

студентка 6 курсу факультету фінансів,

банківської справи та страхування

Одеського національного економічного університету

Управління фінансовою діяльністю малих підприємств

В даний час в Україні фінансове положення більшості торгівельних підприємств знаходяться в скрутному становищі. Нинішня вкрай слабка економічна динаміка держави в умовах триваючої військової агресії, поглиблення негативних тенденцій в економіці, знецінення національної валюти, надмірного боргового навантаження, низького рівня довіри до системи державного управління, високої корупції, слабкої фінансової дисципліни та низької інвестиційної привабливості погано впливає і на господарюючих суб'єктів.

Тому криза взаємних неплатежів в даний час є одним з вирішальних факторів, що дестабілізують роботу підприємств усіх галузей і веде до зростання їх заборгованості перед державою.

Ситуація, що склалася в квітковому бізнесі, вимагає, як законодавчих заходів підтримки, так і зміни внутрішньої політики самих підприємств. Тому в даний час роль ефективного аналізу фінансово-господарської діяльності в роботі підприємств зростає.

Найбільшу питому вагу в структурі оборотних активів мають товарні запаси і з кожним роком вони збільшуються (за три роки збільшилися на